

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИКІВ В УМОВАХ ПОСИЛЕННЯ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ЕКОНОМІЦІ

Світові глобалізаційні процеси супроводжуються проникненням в національні економіки нових фінансових інструментів, видів економічної діяльності, інформаційних технологій тощо, що супроводжується ускладненням ризиків фінансової діяльності, до якої відноситься і страхова справа. Сьогодні в Україні вирішення завдань подальшого розвитку ринків небанківських фінансових послуг є одним із пріоритетів довгострокової економічної політики держави. Це, в свою чергу, вимагає нових підходів до удосконалення процесів, що відбуваються на вітчизняному страховому ринку і в діяльності страхових компаній.

Напрацювання вітчизняних і зарубіжних учених в цьому напрямі свідчать про важливу роль і значення страховиків як інституційних інвесторів, накопичені страхові резерви яких виступають важливим інвестиційним ресурсом, що спрямовується на соціально-економічний розвиток країни. Вагомий потенціал інвестиційної діяльності страховиків визначається специфікою самої страхової діяльності, яка передбачає спочатку формування доходів, а вже потім мають місце витрати у вигляді страхових виплат за страховими випадками, отже, певний час накопичені страхові премії можуть інвестуватися.

Водночас в останні два роки страховий ринок України займає всього трохи більше 0,2 % у страховому ринку Європи, а у світовій структурі йому належить лише 0,052 % [1]. Показник відношення частки валових страхових

премій до ВВП в Україні на початку 2015 р. становив всього 1,7 %, тоді як у провідних країнах цей показник дорівнює 7-11 % [2].

Аналіз основних показників діяльності страхових компаній України свідчить, що на 01.01.2015 р. їх кількість становила 382 установи, у тому числі страхових компаній «life» – 57, страхових компаній «non-life» – 325. Упродовж 2015 р. збереглася тенденція до подальшого скорочення їх кількості ще на 15 % [1].

Станом на 01.01.2015 р. обсяг загальних активів страховиків становив 70 261,2 млн. грн., що на 52,32 % більше порівняно з відповідним показником станом на 01.01.2011 р. Величина активів, визначених відповідно до статті 31 Закону України «Про страхування» (розміщених страхових резервів) становила 57,7 % загальних активів страховиків (таблиця 1).

Таблиця 1

**Структура активів страхових компаній України у 2011-2015 рр.,
на початок року**

Показник	2011	2012	2013	2014	2015
Загальні активи по балансу, млрд. грн.	45,23	48,12	56,22	66,39	70,26
Активи, визначені Законом України «Про страхування», млрд. грн.	27,70	28,64	48,83	37,91	40,53
у тому числі частка окремих їх складових, %:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1) грошові кошти на поточних рахунках	6,4	7,2	3,9	5,8	6,9
2) банківські вклади (депозити)	23,3	27,3	17,9	24,5	22,3
3) банківські метали	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1
4) нерухоме майно	7,9	7,2	4,4	5,2	5,0
5) акції	39,4	43,7	61,2	47,0	44,4
6) облігації	2,4	2,7	3,0	2,0	2,0
7) іпотечні сертифікати	0,2	0,3	0,3	1,0	1,2
8) цінні папери, що емітуються державою	5,5	5,1	5,3	6,2	8,4
9) права вимоги до перестраховиків	14,2	5,8	3,9	8,0	9,5
10) інвестиції в економіку України за напрямками, визначеними Кабінетом Міністрів України	0,3	0,3	0,1	0,1	0,2
11) кредити страхувальникам-громадянам, що видаються в порядку, визначеному Уповноваженим органом і погодженому з Національним банком України	0,002	0,02	0,01	0,01	0,01
12) довгострокові кредити для житлового будівництва, у тому числі індивідуальних забудовників, що використовуються в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України	0,0	0,0	0,0002	0,0	0,0002
13) готівка в касі	0,01	0,01	0,03	0,03	0,04

Джерело: побудовано на основі [1]

Проведений аналіз розміщення страхових резервів дає змогу константувати, що специфікою сучасного розвитку інвестиційної діяльності страховиків є збалансованість їх інвестиційної стратегії унаслідок того, що страхові компанії з ризикового страхування у більшій мірі утримують свої вільні грошові кошти в ліквідних активах, а саме – в грошових коштах або акціях, в той же час для компаній зі страхування життя характерним в основному є надання позик та вкладання коштів у фінансові інструменти з фіксованою доходністю, тобто різного виду облігації.

Водночас у джерелах формування капітальних ресурсів суб'єктів економіки в розрізі фінансування ними відтворення основного капіталу частка інших джерел фінансування, до яких відносяться і вкладення страховиків, в останні роки становить всього 3,2 % [1], що свідчить про незначну їх роль в інвестиційних процесах, а також про їх низький інвестиційний потенціал. Причини цього криються, насамперед, у недостатньо розвиненому вітчизняному фондовому ринку, недостатньо ефективному державному регулюванні інвестиційних процесів, низькому рівні доходів населення, жорсткому законодавчому регулюванні напрямів розміщення коштів страхових резервів та наявності високих інвестиційних ризиків, що загалом стримує інвестиційну активність інституційний інвесторів і страховиків, зокрема.

На нашу думку, подальший розвиток страхових компаній і посилення їх ролі в інвестиційних процесах можливі за таких умов: забезпечення стійкого економічного розвитку фінансового ринку; зростання доходів населення; удосконалення діяльності небанківських фінансових установ, що включає підвищення якості менеджменту, прозорості їх діяльності, удосконалення нормативно-правової бази, що, в кінцевому результаті, призведе до зростання довіри до них з боку клієнтів.

Для активізації розвитку вітчизняного страхового ринку, підвищення його платоспроможності та рівня капіталізації необхідно переймати також досвід ведення страхової діяльності в інших країнах. З цією метою важливим завданням держави є удосконалення страхового законодавства. Враховуючи те, що Україною були повністю виконані вимоги Solvency I, то зараз потрібно

розробляти нові заходи щодо переходу до Solvency II, який знаходиться в нашій державі ще на етапі впровадження.

Враховуючи напрацювання в цьому напрямі окремих учених [3] і фахівців Нацкомфінпослуг, з метою вирішення ключових проблем щодо удосконалення законодавчих основ страхування та переходу до Solvency II, необхідно розробити заходи щодо: підвищення рівня довіри населення до діяльності страховиків, посилення захисту споживачів страхових послуг, зниження рівня неякісних активів вітчизняних страхових компаній, встановлення верхньої межі капіталізації страховиків тощо.

Водночас за умови стримування темпів розвитку банківського сектору і зниження до нього довіри, страхові компанії можуть запропонувати привабливі та безпечні шляхи заощадження і примноження коштів своїм клієнтам з метою використання акумульованих грошових ресурсів для отримання інвестиційного прибутку і економічного зростання.

Список використаної літератури

1. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nfp.gov.ua>.
2. European Insurance in Figures [Electronic resource] / Insurance Europe // – Режим доступу: <http://www.insuranceeurope.eu/facts-figures/statistic>. – Назва з титул. екрану.
3. Альошин В. Проблеми та перспективи розвитку страхового ринку в контексті нової редакції Закону України «Про страхування» [Електронний ресурс] / В. Альошин // Інформаційно-аналітичний портал Українського агентства фінансового розвитку «Україна Фінансова» – Режим доступу: <http://ufin.com.ua/analit>.